

MARGONAUTÁK

Írások Margócsy István 60. születésnapjára

Szerkesztők

Csörsz Rumen István, Hegedüs Béla, Vaderna Gábor (I. rész)

Ambrus Judit, Bárány Tibor (II. rész)

Munkatárs: Teslár Ákos (II. rész)

rec.iti

Budapest • 2009

[<http://rec.iti.mta.hu/rec.iti>]

MÁRTON LÁSZLÓ

Gottfried és Margócsy

Mielőtt átnyújtanám az alább olvasható verses szöveget Margócsy Istvánnak, akit Isten éltessen születésnapja alkalmából (meg attól függetlenül is), hadd mondjak néhány szót a műről, melyből a részlet származik, valamint szerzőjéről.

Gottfried von Strassburg Tristan-regénye egyike a középkor legkimagaslóbb epikai alkotásainak, egyszersmind a modern lélektani regény egyik fontos előfutára is. Szerzőjéről a keresztnévén kívül semmit sem tudunk azon kívül, ami a művéből kiderül róla: széles látókörű, művelt és tapasztalt ember lehetett; nem előkelő származású, mégis az udvari és a lovagi élet, valamint a teljes korabeli társadalom jó ismerője. Járatos volt számos művészeti ágban és egyéb mesterségben ugyanúgy, mint az emberi lélek dilemmáiban és belső ellentmondásaiban. Nyitott gondolkodású, türelmes ember volt, legalábbis a művében olvasható meditatív részeket ilyenek mutatják. Volt érzéke a költészet emelkedettségéhez, megvolt benne a nagyepikai hosszútávfutók előrelátása és kitartása, ugyanakkor finom humorérzéke is volt. Az alábbiakban olvasható fejezetből az derül ki, hogy Walther von der Vogelweide kortársa volt; ennek és egyéb, közvetett fogódzóknak alapján a filológusok úgy számítják, hogy művét valamikor 1210 előtt írhatta. Valószínűnek tartom, hogy nem volt már fiatal, amikor belekezdett nagy művébe, és talán ezzel magyarázható, hogy nem fejezte be: a ránk maradt húszezer verssor a cselekménynek csupán a tetőpontjáig viszi el az olvasót; a végkifejlet, melyet a Tristan-mondakör más feldolgozásaiból ismerhetünk, hiányzik. Néhány emberöltővel később, egymástól függetlenül, két költő is megírta a töredékben maradt mű befejezését, Ulrich von Türheim és Heinrich von Freiberg, mindkettő a maga észjárása és vérmérséklete szerint, ám költői tehetségben egyikük sem közelíti meg Gottfriedot. A befejezés igényén kívül a kéziratok sokasága is mutatja a mű korabeli népszerűségét: a 13. és a 14. századból huszonnégy teljes másolatot tart számon a szakirodalom.

A középkori kéziratokban a mű nincs fejezetekre osztva. A jelenleg használatos szövegkiadások fejezetbeosztása Reinhold Bechstein munkája; ő az általa sajtó alá rendezett 1870-es szövegkiadást harminc hosszabb-rövidebb fejezetre osztotta. Ezt a fejezetbeosztást Rüdiger Krohn adaptálta Friedrich Ranke ma mérvadónak számító szövegváltozatára. Ez a megoldás filológiailag vitatható ugyan, de kétségtelenül megkönnyíti az olvasást. Fordítói munkám során figyelembe vettem és veszem mind a Bechstein-féle, mind a Ranke-Krohn-féle szövegváltozatot.

Gottfried művének fordítását 2001-ben kezdtem el, és terveim szerint, ha változatlan ütemben haladok, körülbelül öt év múlva fogok elkészülni vele. A fordítás megjelentetésére a zebegényi székhelyű Borda Antikvárium vállalkozott.

Ezek után már csak az a kérdés: miért éppen Gottfried művéből ajánlok egy részletet Margócsy Istvánnak, és miért éppen azt a fejezetet, melyben Tristant lovaggá avatják?

A válasz kézenfekvőnek látszik: azért, mert mostanában ez a munka foglalkoztat a legintenzívebben, ez áll hozzám a legközelebb, ezt nyújthatom szívemből. Margócsy nem germanista és nem medievista, de kiválóan ismeri a középkori német irodalmat, úgyhogy bizonyára tetszéssel fogja olvasni.

Úgy gondolom azonban, hogy a Gottfriedet Margócsyval összekötő szálak között vannak ennél vastagabbak és erősebbek is. Nem érzem feladatomban, hogy ebben a rövid bevezetőben megkíséreljem fölvázolni Margócsy portréját, vagy hogy átlépjek a vallomásos regiszterbe. Elegendő annyit mondanom, hogy annak a férfinak, akiről beszélek, élete nagy részét kitölti az irodalom, ő azonban, az irodalommal foglalkozva, sokféle és változatos tevékenységet folytat.

Margócsy István először is tanár, egyetemi oktató. Azért „először is”, mert ebben a minőségében ismerkedtem meg vele magyar szakos egyetemi hallgatóként. A tanár-diák viszony még az egyetemi évek alatt barátsággá alakult át, mely aztán, ahogyan múltak az évek, az évtizedek, éppolyan értékesnek, amilyen tartósnak bizonyult. Fiatal oktatóként Margócsy sem idejét, sem erejét nem kímélte, ha úgy látta, hogy komoly érdeklődéssel találkozik; mind az irodalom elsajátíttatásában, mind magukban az irodalmi alkotásokban előnyben részesítette a dialogikus formát. Egyszer elindított egy olyan irodalmi szemináriumot, melynek célja az akkor éppen kurrens irodalomelméleti munkák tanulmányozása volt, az orosz formalistáktól Roman Ingardenen át Nicolai Hartmannig. Erre a szemináriumra összesen két hallgató járt, a filmesztétaként ismertté vált Kovács András Bálint és a jelen sorok írója. Nekik viszont minden alkalommal igencsak fel kellett készülniük, ha azt akarták (márpedig azt akarták), hogy peregjen a dialógus. A beszélgetések során szóba került a „nyitott mű” akkor még újdonságnak számító fogalma, az „irodalmi tény” mibenléte, valamint az a körülmény, hogy a regényszerű epikai alkotások, ellentétben az eposszal, általában a többsíkúságot és a többértelműséget teszik formaképző faktorrá, még akkor is, ha tudjuk, hogy vannak jelentős egysíkú regények. Gottfried műve kiválóan illusztrálta volna ezeket a péntek esti beszélgetéseket. Ma már, három évtized messzeségéből, kissé lazán és hányavetien úgy is mondhatnám, hogy a *Tristan*-ban fölfedezhettük volna a középkori posztmodern epikát, és megfigyelhettük volna, hogyan válik el a modern értelemben vett regény (azon belül a verses regény) az eposztól.

Aztán pedig: Margócsy nemcsak tanár, hanem tudós is, a régi és az új magyar irodalom egyik legkiválóbb értője. Intenzíven foglalkoztatja az idegen kultúrák, idegen

nyelvű alkotások sajátjátételének problémája, a magyar írásbeliség és a nem magyar nyelvű irodalmak közti átjárhatóság. Ennek a problémakörnek a középpontjában a műfordítás áll, egyebek mellett az a kérdés, hogy: lehetséges-e az eredeti szövegben tárolt információkkal plusz a mű struktúrájával, kompozíciójával együtt annak kulturális kontextusát is magyarítani? (Ahogyan például a drága jó Dugonics András tette bátran, sőt vakmerően.) És: nem válik-e a magyarított mű szerzője többé-kevésbé maga is magyar szerzővé? Én például gyerekkoromban nem tudtam (később már tudtam, de nem törődtem vele), hogy „Verne Gyula” francia. Az én szememben egy kicsit még ma is magyar író, valahol Gárdonyi Géza és Fekete István között. És vajon Shakespeare-t nem tekinti-e a lelke mélyén mindenki *valamehyst* magyarnak, vagy legalábbis olyasvalakinek, aki „nekünk”, „a mi kedvünkért” írta meg remekműveit a soha meg nem írt magyar színpadi remeklések *helyett*? És említhetem Heinrich von Kleistet is, akinek elbeszéléseit a 90-es évek óta úgy szokás olvasni Magyarországon, mintha egy mai magyar szerző, Garaczi, Darvasi és Láng Zsolt nemzedéktársa írta volna őket. Margócsy István számára nyilvánvalóan személyes tétje van annak, hogyan szólal meg a *Tristan* magyar nyelvű elbeszélő költeményként, hogyan válik Gottfried magyar költővé, magyar költőként hogyan kezd dialógust az elbeszélő Arany Jánossal, és – majd, valamikor, esetleg – hogyan kezdenek vele dialógust mai magyar költők, például Térey János és Szálinger Balázs. Vagy olyanok, akik ma még meg sem születtek.

Harmadszor: Margócsy szerkesztőként is igen fontos munkát végzett és végez. Sajnos, a régi Mozgó Világban, a szerkesztőség adminisztratív szétverése miatt, csak rövid ideig működhettem vele együtt; arra a két (illetve kettő és fél) írásomra, ami ott megjelent, máig büszke vagyok. Ezzel szemben a 2000-nek kerekén húsz éve küldöm a kéziratokat, és az ottani megjelenéseket a leglényegesebb folyóirat-publikációim közé számítom. Ez persze „a 2000 urainak”, vagyis az összes szerkesztőnek érdeme, de Margócsynak nagy része van benne. Számos műfordításom is megjelent a 2000-ben; igaz ugyan, hogy ezek legtöbbször nem Margócsytól, hanem Bojtár Endrétől kaptam felkérést (ami nélkül bizonyára sohasem magyarítottam volna Kavafisz és Tomas Venclova költeményeit), de szerkesztőként ő is örült neki, és jónak találta őket. Ez is egy szál, mely a műfordító személye révén Gottfried és Margócsy közé köthető.

Végül azonban, ám elsősorban: legalább ilyen nagyra becsülöm Margócsy kritikus munkásságát. Nemcsak az elvárható kritikus erények miatt, melyek mind megvannak benne, tehát nemcsak felkészültsége, tájékozottsága, lelkiismeretessége, ítélőereje, éleselméjűsége és jó megfigyelőképessége miatt, nem beszélve a szigor és a jóakarát szerencsés párosításáról, és nemcsak azért, mert ízlését és szemléletét közel érzem az enyémmhez, hanem főként azért, mert miközben szinkronikus ítései munkát végez, hasznosítja diakronikus (irodalomtörténeti, kritikátörténeti és kultusztörténeti) kutatásainak eredményeit. Kevés olyan aktív kritikus van, aki annyira jól ismerné a mai magyar kritikai élet gyökereit, a mai kritikus beidegződések, viták, értékpreferenciák

előzményeit, mint ő. Leginkább ezért esett választásom a Tristan lovaggá avatását elbeszélő fejezetre. Ebben a szövegrészben ugyanis egy komplett kritikai revü olvasható az akkori kortárs német költészetéről, majdnem pontosan olyan, amelyet Margócsy is ír időnként. (Annyi különbséggel, hogy rímes verssorokba van szedve, ám ettől akár el is tekinthetünk.)

Gottfried, a cselekményből adódóan, nem kerülheti el, hogy leírja Tristan lovaggá avatását, valamint hogy ezt az eseményt művében kellő nyomatékkal szerepeltesse. Ugyanakkor szemlátomást idegenkedik a harctól és a lovagi életmódtól, így tehát a lovaggá avatás csöppet sem érdekli, és nyíltan kimutatja megvetését a hozzá kapcsolódó irodalmi klisékkel szemben. Így tehát valójában az elbeszélés nehézségeiről beszél, arról, hogy jóformán lehetetlenség egyszerre érdekesítően és hitelesen beszámolni a lovaggá avatásról, valamint a szükséges előkészületekről. Hogy ennek további súlyt és alátámasztást adjon (valamint hogy az olvasó figyelmét elterelje róla, milyen kevés szóval intézi el magát a voltaképpeni eseményt), beiktatja a fejezetben olvasható terjedelmes költő-szemlét, az újabb európai irodalmakban az egyik legkorábbi ilyen jellegű áttekintést. Ezt a szövegrészt, ezt a születésnapi ajándékot annak példaként nyújtom át Margócsy Istvánnak, hogy a modern kritika gyökerei mélyebbre nyúlnak vissza az időben, mint gondolni szoktuk, és hogy a kritikai seregszemle nemcsak a tankölteményekben járhat karöltve a poézissal.

GOTTFRIED VON STRASSBURG

TRISTAN

(Részlet a verses regényből)

*fordította, jegyeztelte
Márton László*

[VIII. Tristan lovaggá avatása]

Így tehát Tristan és Rual
a dolognak ügyesen nekiáll,
hogy együtt érjenek célt.
4550 Szereztek köntöst, páncélt
– míg harminc nap sem telik el –,
amennyit majd harminc lovag visel,
kiket a nemes Tristan
kíséretül magával visz majd.
4555 Ha ruhájukról bárki kérdést intéz:
a ruhák dísze ki hogy s mint néz?,
milyen az összeállításuk?,
akkor sokáig nem töprengek: lássuk,
azt mondom, mit a hagyomány beszéle!
4560 És ha mégis eltérek tőle,
javítson ki a hallgatóság,
szavában több legyen megbízhatóság.
A ruhájuk pedig úgy készült,
hogy rajta négyféle dísz ült,
4565 és azok közül mindegyik
magában is ékeskedik.
Az egyik volt a lelki nagyság,
a másik a kedély-gazdagság
a harmadik a józan ész,
4570 mely őket egyformává szabni kész,
a negyedik a nemes érzület,

mely összevarrja a többieket.
 Négyen, ahogy sorjába jöttek,
 derekasan együttműködtek.

4575 A lelki nagyság követelést támaszt;
 a kedély-gazdagság megadja ám azt;
 az ész mintát rajzol s kiszab;
 az érzés varr – s kész a ruhadarab,
 s minden fölszerelés, hozzávaló,

4580 díszes lópokróc, lobogó,
 minden lovagi készület,
 mely csak lovagot megillet.
 Ami paripát és vitézt
 lovagnak mutatkozni kész't',

4585 az olyan pompás volt, olyan
 díszes, hogy mondom komolyan:
 ilyesmit király érdemelne,
 hogy lovaggá ütésekör viselje.

Mármost, hogy aki Tristant követendő,
 4590 föl van szerelve, mint illendő,
 szavaimat merre feszítsem,
 hogy méltóképp előkészítsem
 Tristant, a nagyszerű vezért
 a felavatásra, ezért

4595 mit mondjak, mit a hallgatóság élvez,
 és illik is mesémhez?
 Nem tudom! Mit adjak elő,
 hogy legyetek benne örömet lelő,
 s legyen szép részlet ebben a mesében?

4600 Hiszen újabban, akárcsak régen
 annyi mindenki beszélt jól
 a nagyvilági pompáról,
 a káprázatos ékszerekről,
 hogy még ha tizenkét eszem nől

4605 amiből pedig egy van nálam,
 s ha mindet egyszerre használom,
 s ha ráadásul úgy adódik,
 hogy tizenkét nyelvem rakódik
 az egy szájamba, ami van,

4610 s ha mindegyikkel párhuzamosan
mondhatnám, ami számon férne ki
akkor sem tudnám, mint fogjak neki,
hogy a fényről és pompáról
beszélni tudjak olyan jól,
4615 hogy mások ne beszéltek légyen jobban!
A nagyúri díszes dolgokban
jártasak azok hosszát-szélét
úgy szétúrták, agyonbeszélték,
hogy erről szólni, bármint fáradozzak,
4620 nem tudok úgy, hogy örömet okozzak.

Hartmann von Aue neve
az első: nála a mese
külső és belső alakkal,
értelmekkel és szavakkal
4625 mily szépen van festve, formálva!
Nyelvezete milyen jól eltalálja
az elbeszélés lényegét!
Mily világos, tiszta beszéd!
Minden szava, akár a kristály!
4630 Ilyen most és ilyen maradjon is már!
Szelíden közelítve az olvasóhoz,
az olvasónak épülést hoz,
s a derék szellem öröme van.
Ki a pontos szót pontosan
4635 és helyesen megértheti,
az Hartmann von Auének engedi
a győzelmi koszorút s a babért!

De aki, mint a nyúl, csak ahhoz ért,
hogy szökdécsel s legel a szavak mezején,
4640 mint kinek nincs esze helyén,
akinek összedobált szava rút,
és áhítja a babérkoszorút,
bár nálunk sikert nem arat,
az lássa, hogy véleményünk marad.
4645 Hadd szóljunk bele mi is a döntésbe,
ha besegítünk a virágszedésbe,
melytől a babérkoszorú

dúsán virágos fonatú!
 Hadd tudjuk, babért mire föl akar!
 4650 Ha kell neki, jöjjön hamar,
 s virágait hozzátegyé!
 Virágain ki-ki észrevegye,
 érnek-e annyit, hogy helyes így tenni:
 Hartmanntól a babért elvenni,
 4655 s odaadni az illetőnek?
 De merthogy sehonnan se jőnek,
 kiknek inkább kéne kapni babért,
 hagyjuk nála, az Istenért!
 Ne jusson annak homlokára,
 4660 akinek szava nincs mosva tisztára,
 beszéde nem sima, egyenletes,
 úgyszólván aki becsületes
 értelemmel hozzá csatlakozik,
 az botlik és csatlakozik!
 4665 Vad mesék kiagyaloí,
 zsákmányolt mesék vadorzói,
 láncsal bűvészkedők, csalók,
 hiszékenyeket becsapók,
 kik hitvány anyagból készítenek
 4670 aranyat, s kap rajta gyerek,
 kik az út porából gyöngyöt csinálnak,
 mit szelencéjükből kínálnak:
 mi náluk árnyat ad, csupasz dorong,
 nem zöld májusi lomb,
 4675 melynek a gallya szerteágazó!
 Az ő árnyuk örömet nem hozó
 a vendégek szeméinek.
 Bizony, hogy őszinte legyek:
 őtőlük semmi boldogító
 4680 nem jön, semmi szívet vidító!
 Beszédük nem úgy penderül,
 hogy nemes szív annak örül.
 E sok vadorzó, ki mesékkal trükköz,
 jól tenné, ha történetükhöz
 4685 magyarázót is mellékelne,
 mert föl nem fogja azt az elme,

míg hallja vagy látja a szöveget.
Nem szánhatunk rá időt eleget,
4690 hogy keressük, hol a kommentár,
mit egy fekete varázskönyv elénk tár.

Van, ki színeket jól kever:
a Steinachba való Bliker.
Beszédétől a szív megrebben.
Úri hölgyek hímzőkeretben
4695 készítették selyemből és aranyból.
Görög szegélydísszel lehetne azt jól
foglaltatni körül!
A szóval bánik remekül.
Tiszta tehetségét, én úgy ítélek,
4700 varázserejű tündérek
fonogatták meg szépen,
és forrásuk vizében
mosdatták, derítették:
erejüket is beletették.
4705 Költészete, mely hárfában jeles,
két szempontból örvendetes.
Nézzük egyrészt a szót vagy másrészt az értelmet:
e kettő hárfá hangja mellett
újszerűen díszíti a mesét.
4710 Nézzük a szavak mivesét,
miközben szóhoz jut a lényeg,
miként készül a faliszőnyeg
művészi nyelvből szőtt csodája!
Késeit ügyesen dobálja
4715 hajszálpontos rímeivel!
Milyen erős enyvvel rimel!
A sorok mintha összenőttek volna!
Én meg vagyok győződve róla,
hogy a betűje meg a könyve
4720 szárnyként van a karjára kötve.
Figyeljétek, jól nézve meg:
szava, mint a sas, úgy lebeg!

Most választásom kire essen?
Vannak és voltak nem kevesen,

4725 kiknek ékesszóló és bölcs költészete.
 Heinrich von Veldeke
 nagy elbeszélő tehetségre lelt.
 Szerelemről is mily szépen énekelt!
 Tehetségét szép simára gyalulta.
 4730 Én azt hiszem, Pegazustól tanulta
 bölcsességét, oly forrásból, ahonnet
 minden bölcsesség áramol szét.
 Nem álltam vele szemtől szembe,
 de a legjobbaktól jutott fülembe,
 4735 kik vagy kortársként vagy utána
 léptek a mesterek sorába:
 szerintük az volt legfőbb tette,
 hogy az első gallyat ő ültette
 a német nyelv talajába.
 4740 Azóta kinőtt sok ága
 és rajuk az a sok virág,
 miket letép, letör, levág,
 kinek kell szép költői lelemény.
 A költészet, a költemény
 4745 olyan széles körben elterjedt,
 annyira sok irányba fejlett,
 hogy manapság minden elbeszélő
 innét vett képességgel élő:
 innen szed gallyat és virágot szépet,
 4750 vagyis dallamot és szóképet.

 Csalogányból bőven akad.
 Róluk versem számot nem ad,
 mert nem tartoznak a fönti csoportba.
 Oly szóval veszem őket egy csokorba,
 4755 mellyel róluk mindig szólni fogok:
 hogy jól megy nekik a dolog,
 és hogy dalolják remekül
 a nyári dalt, melynek örvend a fül.
 Hangjuk tiszta és tetszetős,
 4760 tőlük a világ örömpesős,
 a szívet boldoggá teszik.
 A világ örömtelenné aszik,

és teljes tompaságba süpped,
 ha szép madárszót nem hallani többet.
 4765 Ettől, ki valaha is volt szerelmes,
 lesz emlékező és figyelmes
 a szerelemre és a jóra
 és minden szívet mozgatóra,
 mely nemes szívnek örömet okoz.
 4770 Jóleső érzéseket hoz,
 meghitt érzésekkel sugárzó,
 amikor az édes madárszó
 a világnak az ő öröméről beszél.
 „De most a csalogányokról mesélj!”
 4775 Mondom, ők a dolgukat értik,
 s a bánatokról, mik szívüket sértik,
 szépen verselnek és dalolnak.
 Zászlóvivőjüknek kit javasoljak,
 mióta Von Hagenau megholt,
 4780 ki az ő királynőjük volt?
 Elnémult a világ számára,
 ő, kinek ott rejtett szájába’
 a legmagasabb rendű dalművészet!
 Gondolok róla sokat és merészet
 4785 (mármint, úgy értem, a daláról,
 mely igen szépen, édesen szól).
 Ennyi sok dallamot honnan hozott?
 Honnan van ily sok változat
 csodája kitermelve?
 4790 Én azt hiszem, Orpheus nyelve,
 mely minden hangot ápol,
 az szólt az ő szájából.

 De mivel ő már nincsen,
 jótanács kéne, hogy segítsen.
 4795 Egy bölcs ember mondja meg végre:
 ki álljon a kedves csapat élére?
 Kinek fogad szót a sereglet?
 Én azt hiszem, a személy meglett,
 aki a lobogó nemtője.
 4800 Minden dalnok-zászló úrnője

a Von der Vogelweide.
Szép magas hangja, ejnye,
hogy csendül végig a mezőn,
mily csodásan, zengedezőn!
4805 Mily művészien orgonál!
Milyen sok változatot komponál!
Ily dallam, hirdetni merem,
csak a Citheronon terem,
hol Szerelem Istennő honol,
4810 s kívül-belül parancsnokol.
Ebben az udvarban palotahölgy ő.
Nem nyerhet jobb úrnőt lírai költő!
Ő a csalogányt eligazítja jól,
ő pontosan tudja, hol
4815 keresendő szerelmi téma.
Ő és tömérdek barátnéja
mindig csak úgy daloljanak,
hogy öröme forduljanak
szerelmi kínjaik, ezt kérem.
4820 S hamar, hogy még én is megérjem!

Namármost, szavam emleget
művészi tudást eleget,
mit hall a tudós művelt közönség.
De a lovaggá avatásra még
4825 most sem készült Tristan elő,
s nem tudom, mit legyek tevő.
Ettől bennem borzad a szellem,
így viszont elakad a nyelvem,
mert értelmem nem támogatja,
4830 és így marad magára hagyva.
Azt is elmondom nektek,
mi bénítja őket meg.
Nyelvet, értelmet olyasmi zavar,
mi ezreket is megkavar:
4835 ha valaki nem jól bánik a szóval,
és találkozik egy ékesszólóval,
akkor szájában válik holtra
mindaz, amit kimondott volna.

Azt hiszem, ez történt velem.
 4840 Jelen volt, sőt még most is van jelen
 olyan sok ékesen beszélő,
 hogy nem lehetek szóval élő,
 mert levegőnek érzem magamat
 ahhoz képest, ahogy szól ez a had.
 4845 Szavuknak oly remek formája,
 hogy kényszerülve vagyok rája:
 csak saját szavamra figyeljek,
 s arra különösen ügyeljek,
 hogy legyenek épp olyanok,
 4850 mint más költemény-folyamok.
 S magamnak olyan szót remélek,
 mint pályatársaknál, amit lemérek.

 Namármost nem tudom, hogy kezdjem.
 Nyelvem és eszem közül egy sem
 4855 siet segítségemre, nem szalad.
 Nem találok a szavamat!
 Kivették mások a számból mindazt,
 mi velem történetet mondaszt!
 Végképp nem tudom, mitévő legyek,
 4860 ezért hát olyasmit teszek,
 mit még nem tettem sohasem:
 segítségért esedezem
 életemben először,
 ahogyan szívemből előtör,
 4865 a magas Helikonhoz,
 a kilencszeres trónhoz,
 hol az a forrás fakadó,
 melyből az értelem, a szó
 adománya mindig ömölt.
 4870 A gazda és a kilenc házihölggy,
 Apollo s a kilenc Camén,
 a fülnek megannyi Szirén,
 kik a tehetséget gondolják,
 kegyeiket kimérik és kiosztják,
 4875 adnak a világnak belőle,
 hogy legyen a forrás meregetője.

Bőven öntenek oly sok férfiúnak,
 hogy énnekem cseppek, ha jutnak,
 azt kár volna tőlem megtagadni.
 4880 S ha tényleg fognak egy cseppet adni,
 hát én úgy megállom a helyemet,
 ahogy költészettel csak lehet.
 Ez az egy csepp, ha rám fog szállni,
 nem lehet oly parányi,
 4885 hogy ne segítsen rendbehozni
 és rendbehozva feloldozni
 nyelvet és értelmet, mindkettőt,
 melyektől zavarom így megnőtt.
 Szavamat ez a csepp eressze
 4890 Camoenák értelmével össze,
 melynek olvasztótégelyében
 kell, hogy kiolvadjon, kiégjen
 rendkívüli csodaszépséggé,
 varázserejű képességgé,
 4895 mely mint Arábia aranya!
 Tehetségnek szülőanya,
 az Igaz Helikon,
 a legmagasabb trón,
 ahonnét erednek a szavak,
 4900 melyek a fülben hangzanak,
 és a szívben nevetnek,
 és a költeményre ragyogást vetnek,
 hogy az áttetsző lesz, mint drága gemma:
 ők segítsenek engem ma!
 4905 Imádságomat szívleljék meg
 karaiban a magas Égnek,
 aszerint, ahogy imádkoztam!

 De föltéve, hogy nem csalatkoztam,
 és amilyen volt a kérelem,
 4910 olyan költői szó jut nekem,
 mellyel úgy tele van a raktár,
 hogy a fülnek mindig kedves marad már,
 és a szívnek, mely epedő,
 vagyok zöld hárszlombbal árnyat vető,

4915 és oly egyenletesek a szóképek,
 hogy mihelyt az útjukra lépek,
 léptem egyengeti és tisztogatja,
 az úttesten nem hagyja
 a legapróbb porszemet sem
 4920 – ilyesmit félrevessen! –,
 föltéve, hogy jár tiszta lóherén
 és ragyogó virágok tengerén,
 tehetségemből akkor sem hagyok
 – amilyen csekély tehetség vagyok –
 4925 semmiféle részt sem olyan
 célra, melyet már jó sokan
 kitűztek, és baklövés lett belőle!
 Így jobb lesz elbúcsúzni tőle!
 Ha minden erőmet, mi volna tán,
 4930 a lovag-holmikra fordítanám,
 mint sokan tettek így, ez biztos,
 és elbeszelném nektek, Hephaistos,
 az ügyes, az erős, a híres,
 a derék fegyverműves
 4935 Tristan mellvértjét, kardját
 s a lemezeket, mik lábszárát takarják,
 s mindent, mi szükséges lesz lovagunknál,
 a két kezével hogyan munkál
 gyönyörűen és remekül,
 4940 milyen a terv és miképp sikerül,
 merészségben milyen fáradhatatlan,
 milyen lesz a pajzson a vadkan,
 mily gonddal készíti a sisakot,
 a tetejére mint rakott
 4945 szerelmi bánat jelképe gyanánt
 lángsugarat, mely gyújtva bánt,
 és hogy külön-külön
 mily hozzáértéssel fogta fülön
 a készülő hadi miegymást,
 4950 és hogy Cassandra úrnőnk, meglásd!,
 a jóstehetségű trójai hölgy
 mint fáradozott és ötölt,
 képességét mint fordította arra,

hogy Tristan ruháját megvarrja,
 4955 miután rajzolt szabásmintát,
 min oly művészi tudás int át,
 a legjobb, ami csak telik
 tehetségétől, márpedig
 én azt olvastam, szellemét nem
 4960 egy isten csiszolta az égben:
 mindez mi egyéb eredménnyel
 járna, mint az, ahogy a sok legénnyel,
 kik Tristant kísérik az avatásra,
 elboldogultam egycsapásra?
 4965 Ha egyetértetek velem,
 magam részéről úgy vélem,
 sőt tudom: lelki nagyság és gazdagság
 ha további jó dolgok támogatják,
 mint nemes érzület és józan ész – ezek
 4970 olyan jól összeillenek,
 hogy összeillőbb alig is akadna.
 Így Hephaistos és Cassandra
 soha lovagot föl nem szerelt szebben,
 mint gyönyörködhetünk ezekben.

4975 Minthogy e négy szerfölött szép dolog
 minket vezetni fog
 egy szerfölött szép lovaggá-ütésre,
 ráruházzuk, nem késve,
 Tristan barátunkra mind a négyet.

4980 Fogják kézen avégett,
 hogy fölszereljék nekünk az ifjat.
 Módot ennél nem tudok jobbat.
 Mindene szép legyen és divatos!
 A társak holmija hasonlatos
 4985 módon legyen szép!
 Vezessék ők Tristant ezenképp
 az udvarba és a pástra.
 Rá is, akár az összes társra,
 ugyanaz a holmi kerüljön!
 4990 Ugyanolyan fényesre sikerüljön!
 Mármint oly öltözzék, úgy értem eztet,

melybe emberi kéz öltöztet;
 nem szólok velünk született ruháról,
 mely származik a szívkamrából,
 4995 s melyet úgy hívunk, hogy: előkelőség;
 ez lelket emelő erősség,
 ettől test-lélek tökéletesedik.
 Ezt persze más mértékben viselik
 a társak, mint a csatlós nép ura.
 5000 Bizony Isten, az a lelki ruha,
 mely a nagyratörő, jeles
 Tristan által viseletes,
 az magatartást, méltóságot tekintve
 ékességgel volt telehintve.
 5005 Erényre, erkölcsre néző tekintet
 látja, hogy ebben ő mindenkin túltett.
 Pedig ha nézzük azt a ruhát,
 mit emberkéz készít s ad át,
 különbség nem lesz látható.
 5010 A méltóságteljes parancsoló,
 mint a többi, viseli ugyanazt.
 Kit nemes méltóság magaszt,
 Parménia oltalmazója
 és minden hozzátartozója
 5015 a székesegyházba így megyen,
 hogy a szentmisén részt vegyen.
 Ott egyházi áldásban részesül
 ő és fegyvere jelesül.
 Marke is unokaöccsével tartott:
 5020 Tristanra csatolta a kardot;
 sarkantyút adott a királyi kéz.
 „Öcsém, Tristan” – szól – „idenézz!
 Most, hogy kardodra áldás van adva,
 és te lovaggá vagy avatva,
 5025 gondoldj rá, hogy ennek értéke nagy,
 s azt is gondold meg, te ki vagy.
 Származásodat, az előkelőt,
 mindig tartsd a szemed előtt!
 Légy szerény, légy egyenes lelkű,
 5030 légy erkölcsös, légy jó neveltű!

A szegényekhez mindig jó légy!
 Gazdaggal szemben rangodhoz méltó légy!
 Ápold és tartsd jó karban tested!
 A nőket mindig tiszteljed, szeressed!
 5035 Légy megbízható, bőkezű
 s ily dolgokra mindig figyelmező!
 Amit mondok, nagyon komoly:
 nem illik jobban arany, sem coboly
 dárdához és pajzshoz, mint e két jószág:
 5040 bőkezűség, megbízhatóság!”
 A pajzsot neki e szókkal átadta.
 Megcsókolta, és: „Öcsém” – így biztatta –,
 „Isten adjon hatalma által
 szerencsét is a lovagsággal!
 5045 Légy úriember, légy jókedve-friss!”
 Tristan a társaival maga is
 olyan módon cselekedte,
 mint a nagybátyja övele.
 Adott pajzsot, sarkanyút, kardot.
 5050 A társak szeme elé tartott
 oly tanítást, melyben három erény:
 légy megbízható, bőkezű, szerény!
 Aztán már nem vártak sokat:
 kezdték a csoportos vívásokat,
 5055 erre ti mérget vehettek.
 Hogy a páston ők miképp tülekedtek,
 mint döfködött sok kelevéz-fa,
 és abból mennyi tört derékba,
 azt majd megmondják az apródok:
 5060 ők a törött fákat elhordók.
 Annyi sok csoportos vívás esett:
 nem kiálthatom ki az összeset.
 Egy valamire készen állok,
 ilyesmit szívesen csinállok:
 5065 készen állok remélni mégpedig,
 hogy hírük minden téren öregbedik,
 s hogy Istentől jut nekik a lovagság
 mellé méltó lovagi elfoglaltság!